

KÖTÜLÜK ŞERRİN DİĞER ADI

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ قَالَ:
”إِنَّ مِنْ شَرِّ النَّاسِ ذَا الْوَجْهَيْنِ الَّذِي يَأْتِي هُوَ لَاءِ بَوَجْهِ وَهُوَ لَاءِ بَوَجْهِ.“

Ebû Hüreyre'den rivayet edildiğine göre,
Resûlullah (sav) şöyle buyurmuştur:
“Birilerine bir yüzle, birilerine de başka bir yüzle gelen ikiyüzlü kişi, insanların
en kötülerindedir.”

(M6630 Müslim, Birr, 98)

عَنْ نُوَاسِ بْنِ سَمْعَانَ قَالَ أَقَمْتُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ بِالْمَدِينَةِ سَنَةً... فَسَأَلْتُهُ عَنِ
الْبِرِّ وَالْإِثْمِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: ”الْبِرُّ حُسْنُ الْخُلُقِ وَالْإِثْمُ مَا حَاكَ فِي نَفْسِكَ
وَكْرَهْتَ أَنْ يَطَّلَعَ عَلَيْهِ النَّاسُ.“

عَنْ أَبِي ذَرٍّ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ ﷺ:
”اتَّقِ اللَّهَ حَيْثُمَا كُنْتَ. وَاتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا.
وَخَالِقِ النَّاسَ بِخُلُقٍ حَسَنٍ.“

عَنْ شُتَيْبِ بْنِ شَكْلٍ عَنْ أَبِيهِ شَكْلِ بْنِ حُمَيْدٍ قَالَ: أَتَيْتُ النَّبِيَّ ﷺ فَقُلْتُ:
”يَا رَسُولَ اللَّهِ، عَلَّمَنِي تَعَوُّذًا اتَّعَوَّذُ بِهِ.“ قَالَ: فَأَخَذَ بِكَفِّي، فَقَالَ: ”قُلِ اللَّهُمَّ
إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ سَمْعِي، وَمِنْ شَرِّ بَصَرِي، وَمِنْ شَرِّ لِسَانِي، وَمِنْ شَرِّ قَلْبِي،
وَمِنْ شَرِّ مَنِّي.“

Nevvâs b. Sem'ân anlatıyor: “Resûlullah (sav) ile birlikte Medine’de bir sene kaldım... Ona iyiliğin ve kötülüğün ne anlama geldiğini sordum. Resûlullah (sav) şöyle cevap verdi: *‘İyilik güzel ahlaktır. Kötülük ise vicdanını rahatsız eden ve insanların bilmesini istemediğin şeydir.’*”

(M6517 Müslim, Birr, 15)

Ebû Zerr’in rivayet ettiğine göre, Resûlullah (sav) ona şöyle buyurmuştur: *“Nerede olursan ol, Allah’a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlâka uygun biçimde davran!”*

(T1987 Tirmizî, Birr, 55)

Şüteyr’in babası Şekel b. Humeyd anlatıyor: Hz. Peygamber’in (sav) yanına gittim ve “Yâ Resûlallah, bana bir (sığınma) dua(sı) öğretsen de o duayı okuyarak Allah’a sığınsam.” dedim. Bunun üzerine Allah Resûlü elimden tutarak şu duayı tavsiye buyurdu: *‘Allah’ım! Kulağımın, gözümün, dilimin, kalbimin ve cinsel organımın kötülüğünden sana sığınırım.’*”

(T3492 Tirmizî, Deavât, 74)

Bir şeyin iyi veya kötü olduğunu belirleyen Yüce Allah'tır. O, insanlara gönderdiği elçiler ve kitaplar vasıtasıyla kullarını bu konuda yönlendirmiştir. Bu sayede kulları, Allah'a ve âhiret gününe inanır, iyiliği emreder, kötülükten men eder ve hayır işlerinde birbirleriyle yarışır.¹ Ancak insan bazen iyi ile kötüyü karıştırabilmektedir. "...Olur ki bir şey sizin için hayırlı iken siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki bir şey sizin için kötü iken siz onu arzularsınız. Allah bilir, siz bilmezsiniz."² Hatta insan, hayrı ister gibi şerri de isteyebilir: "İnsan hayrı istediği gibi şerri de ister. İnsan pek acelecidir."³

Doğruyla yanlış birbiriinden ayıran kitap "Furkân", mümine yol gösterir: "Allah senin başına herhangi bir kötülük getirecek olursa bil ki onu, O'ndan başka giderebilecek yoktur. Eğer senin için bir iyilik dilerse O'nun lütfunu engelleyebilecek de yoktur. O, bunu kullarından dilediğine verir. O, çok bağışlayan ve çok merhamet edendir."⁴

Kur'ân-ı Kerim'de kötülük olgusu için aşağı (ednâ),⁵ günah (hüb),⁶ kalpte oluşan kötülük (zeyğ/reyn),⁷ kötü, çirkin (sû'),⁸ günah (ism/seyyie),⁹ zarar (durr),¹⁰ bela ve fitne (fitne)¹¹ gibi birçok sözcük etrafında kötülük tasviri yapılmıştır. Bu sözcükler, yanlış ve çirkin fiiller (cürm, seyyie, ism, hüb vb.); haktan ve adaletten ayrılıp haksızlığa meyledenlerin durumunu anlatan (israf, tuğyan, zulüm vb.); sapıtma, toplumsal çürüme ve bozulmayı ifade eden (fesad, cenef, fisk vb.) şeklinde de üç grupta tasnif edilebilir.

Dünyada meydana gelen bütün iyilikler ve kötülükler her şeyin yaratıcısı olan Allah'ın bilgisi dâhilindedir. O'nun izni olmadan hiçbir şeyin var olması düşünülemez. "...Onlara bir iyilik gelirse, "Bu, Allah'tandır" derler. Onlara bir kötülük gelirse, "Bu, senin yüzündendir" derler. (Ey Muhammed!) De ki: "Hepsi Allah'tandır."¹² âyeti bunu izah etmektedir. Peygamber Efendimiz de bu doğrultuda dualarında, "Allah'ım, bütün hayırlar senin elindedir. Şer ile sana ulaşmak mümkün değildir."¹³ buyurmuştur.

Allah, insanları sınadığı için yaptıkları kötülükleri engellemez. Ancak O bazen, kötüyü ve kötülüklerine imkân ve mühlet verir. Bunun yanında iyilik ve kötülüklerin Allah'ın bilgisi ve izni dâhilinde olması kötülüğü

¹ Âl-i İmrân, 3/114.

² Bakara, 2/216.

³ İsrâ, 17/11.

⁴ Yûnus, 10/107.

⁵ Bakara, 2/61.

⁶ Nisâ, 4/2.

⁷ Âl-i İmrân, 3/7-8; Mutaffifin 83/14.

⁸ Âl-i İmrân, 3/30; Arâf, 7/188.

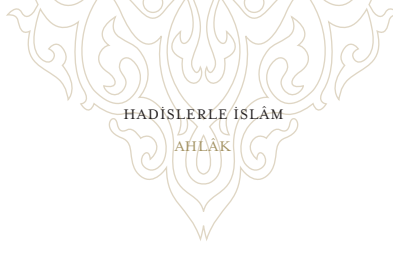
⁹ Âl-i İmrân, 3/178; Kasas, 28/84.

¹⁰ En'am, 6/17.

¹¹ Hac, 22/11.

¹² Nisâ, 4/78.

¹³ M1812 Müslim, Müsâfirin, 201.

istediği anlamına da gelmez. Çünkü Allah insana kötülük yapma yeteneğini verdiği gibi ondan sakınma yeteneğini de vermiştir.¹⁴ İlahî vahyin asıl amacı insanları kötülükten, kötülük yapmaktan sakındırmaktır. Bütün uyarılarla birlikte kötülük işleyenlerin yaptıklarından bizzat kendilerinin sorumlu oldukları da bildirilmiştir.¹⁵

Kur'ân-ı Kerîm'de kötülük hakkında verilen bilgiler, Müslüman'ın zihninde iyi ve kötüye dair sağlam bir bilinç oluşturur. Yaptığı iyilikler gibi işlediği kötülüklerin de amel defterine bir bir yazıldığını,¹⁶ kötülüklerin zamanla sadece birer kara nokta olmaktan çıkıp gönlünü bütünüyle kaplayacak bir pas yığına dönüşebileceğini¹⁷ öğrenir. Kur'ân-ı Kerîm'in kötülük konusundaki uyarısı açıktır: *“Evet, kötülük işleyip suçu benliğini kaplamış olan kimseler var ya, işte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.”*¹⁸ İyiler için Allah, *“Rabbiniz içinizde olanı en iyi bilendir. Eğer siz iyi kişiler olursanız şunu bilin ki Allah, tevbeye yönelenleri çok bağışlayandır.”*¹⁹ buyurmaktadır.

Peygamber Efendimiz ashâbına zaman zaman kötülüklerin neler olduğunu anlatırdı:

*“Sahibi olduğu kölenin azığını kısmak, kişiye günah olarak yeter.”*²⁰

*“Düşmanlığı devam ettirerek hayatını sürdürmen günah olarak sana yeter.”*²¹

*“Kişinin Müslüman kardeşini küçük görmesi ona kötülük olarak yeter.”*²²

*“Birilerine bir yüzle, birilerine başka bir yüzle giden ikiyüzlü kişi, insanların en kötülerindedir.”*²³

İyi ve kötü davranışları ümmetine bildiren Allah Resûlü, iyilik ve kötülüğün neliğine yönelik açıklamalar da yapmıştır. Nitekim Vâbisa b. Ma'bed el-Eslemî bir gün Peygamber Efendimize kötülüğün ne olduğunu sordu. Hz. Peygamber de ona, *“...Kötülük, insanlar onaylasalar bile gönlünü huzursuz eden ve içinde bir kuşku bırakan şeydir.”*²⁴ diye cevap verdi. Başka bir sahâbî aynı şekilde bilgilenmek istediğinde de ona, *“İyilik, güzel ahlaktır. Kötülük ise vicdanını rahatsız eden ve insanların bilmesini istemediğin şeydir.”* buyuruyordu.²⁵ Allah Resûlü bu şekilde ashâbından vicdan muhasebesi yapmalarını istemiş ve onlara Allah'ın verdiği akıl ve vicdanla kötülüğü tespit etme yolunu öğretmişti.

Kuşkusuz Yüce Allah, şeytanın ilâhî huzurdan kovuluşunu kitabında anlatırken, onun âdeta 'kötülüğe adanmışlığını' ilân eden söylemlerini ve insanları yoldan çıkarmak için ettiği yeminleri²⁶ bizlere duyurur. Onun

¹⁴ Şems, 91/8.

¹⁵ En'âm, 6/164.

¹⁶ Kehf, 18/49.

¹⁷ Mutaffifin, 83/14.

¹⁸ Bakara, 2/81.

¹⁹ İsrâ, 17/25.

²⁰ M2312 Müslim, Zekât, 40.

²¹ T1994 Tirmizî, Birr, 58.

²² İM4213 İbn Mâce, Zühd,

23.

²³ M6630 Müslim, Birr, 98.

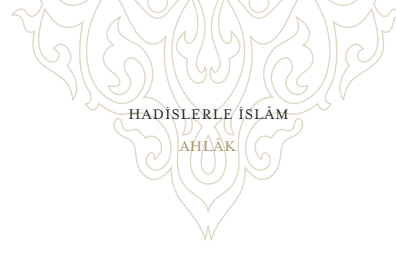
²⁴ HM18164 İbn Hanbel, IV,

227.

²⁵ M6517 Müslim, Birr, 15.

²⁶ Arâf, 7/16-17; Hicr, 15/39-

40.

amacını özetlerken ise şöyle buyurur: “Şeytan sizi fakirlikle korkutur ve size, çirkinliği ve hayâsızlığı emreder...”²⁷

Şeytanın görev edindiği kötülüklerin en büyüğü, Allah’ı unutturmaktır. Çünkü Allah’ın varlığını ve gücünü düşünmek, kulu kötülüğün elinden kurtaracaktır. Rabbimiz, hem dünyayı hem de âhireti kaybeden kullarını ibret olarak sunarken, “Şeytan onları hâkimiyeti altına alıp kendilerine Allah’ı anmayı unutturmuştur.”²⁸ buyurmaktadır. Şeytanın oyununu bozan noktanın “Allah’ı hatırlamak” olduğunu ise şöyle açıklamaktadır: “Şüphesiz ki Allah’a karşı gelmekten sakınanlar, kendilerine şeytandan bir vesvese dokunduğu zaman iyice düşünürler (derhâl Allah’ı hatırlarlar da) sonra hemen gözlerini açarlar.”²⁹

Kötülükten dönmek tevbedir. Hz. Peygamber (sav), bir kudsi hadisinde yapılmak üzereyken terk edilen kötülüklerin kişiye ecir bile kazandıracaklarını bildirmiştir: “Bir kimse iyilik yapmaya niyetlenir de onu yapamazsa Allah o kimse için tam bir iyilik (sevabı) yazar. Eğer niyetlenir de o iyiliği yaparsa on iyilik sevabı yazar ve bu sevabı yedi yüz katına hatta daha fazlasına kadar çıkarır. Eğer kötülük yapmaya niyet eder de sonra yapmazsa Allah onun için tam bir iyilik (sevabı) yazar. Şayet kötü bir işe niyetlenir de onu yaparsa Allah o kimse için sadece bir tek günah yazar.”³⁰ Tevbe, kötülükleri ortadan kaldıran ve ilâhî affa mazhar olmayı sağlayan bir irade beyanıdır. Tevbenin üç aşamasını Kur’ân-ı Kerim şöyle belirtir: “Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları, yahut nefislerine zulmettikleri zaman Allah’ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanmasını isteyenler –ki Allah’tan başka günahları kim bağışlar– ve bile bile işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir.”³¹ Bu durum kişinin kul hakkı içermeyen ve sadece kendisine dönük kötülükleri ile ilgilidir. Başkalarına karşı işlediği kötülüklerde ise tevbe ederek pişmanlığını Allah’a arz ettikten sonra hak sahibinden helâllik dilemesi gerekecektir.³²

Günahların affedilmesini sağlayan çarelerden biri de, “İyilikler kötülükleri giderir...”³³ esasına göre hareket etmektir. Peygamber Efendimiz yakın dostu Ebû Zerr’e şu tavsiyelerde bulunur: “Nerede olursan ol, Allah’a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden iyi bir şey yap ki onu yok etsin. İnsanlara da güzel ahlâka uygun biçimde davran!”³⁴

Peki, kötülüğe engel olmak için alınabilecek ahlâkî tedbirler nelerdir? İnsan, kendisi göremediği hâlde onun tarafından görüldüğünü³⁵ bildiği şeytana karşı nasıl korunabilecektir?

Kötülüklerden korunmanın en önemli yolu Allah bilincini kavramak ve yüksek insanî değerler konusunda eğitilmektir. Elbette kişilik ve ka-

²⁷ Bakara, 2/268.

²⁸ Mücadele, 58/19.

²⁹ Arâf, 7/201.

³⁰ M338 Müslim, İmân, 207.

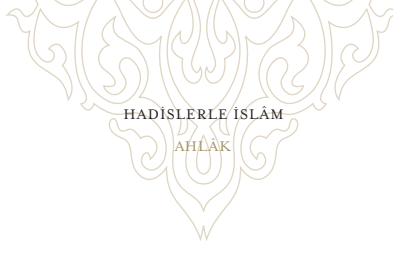
³¹ Âl-i İmrân, 3/135.

³² B6534 Buhârî, Rikâk, 48.

³³ Hüd, 11/114.

³⁴ T1987 Tirmizî, Birr, 55.

³⁵ Arâf, 7/27.

rakter eğitimi de bu konuda en başta gelen esastır. İnsanlar, hırs, intikam, bencillik, zulüm, başkalarına acı verme gibi bazı olumsuz davranışlara karşı eğitilmelidir. Kötülüklerle karşı korunmak için eğitimle birlikte kötülüğe karşı tavır almak, müdahale etmek de önemlidir. Nitekim, “Mümin erkekler ve mümin kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar.”³⁶ âyetinde de bu husus vurgulanmaktadır. Hz. Peygamber geçmiş ümmetlerden bazılarını helâke sürükleyen sebeplerden birinin de iyilikleri emredip, kötülüklerden alıkoymada ihmalkâr olmaları olduğunu gösteriyordu. Öyle ki onlardan bir adam, kötülük yapan birini gördüğünde ona önce, “Ey filânca Allah’tan kork ve bu yaptığından vazgeç. Çünkü bu sana helâl değildir.” diyor fakat ertesi gün yaptığı kötülükten vazgeçmediğini görse de onu tekrar uyarıyor, hiçbir şey olmamış gibi kendisiyle olan ilişkilerini devam ettiriyordu. Bu vurdumduymazlıkları sebebiyle Allah Teâlâ onları birbirine benzetti. Kötülükleri çoğaldı; isyan ettikleri ve Allah’ın koyduğu sınırları aştıkları için peygamberleri tarafından da lânetlendiler.³⁷ Allah Resûlü, bunları anlattıktan sonra şu mesajı verdi: “... Allah’a yemin olsun ki siz (ya) iyiliği emreder kötülükten menedersiniz, zalime engel olup onu hakka döndürürsünüz ve onu hak üzere tutarsınız (ya da sizin sonunuz da onlar gibi olur).”³⁸

Allah Resûlü, “Sizden bir kimse kötü bir iş görürse onu eliyle değiştirmeye çalışsın; eğer buna gücü yetmezse diliyle değiştirmeye çalışsın; buna da gücü yetmezse kalbiyle nefret etsin. Bu ise, imanın en aşağı derecesidir (aşarî gereğidir).”³⁹ hadisiyle de kötülüklerin imkânlar ölçüsünde ölçülü ve dengeli bir şekilde engellenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

İnsan, Resûl-i Ekrem gibi, “İnsanların Rabbine, insanların melikine, insanların ilâhına sığınıyorum.”⁴⁰ diyerek söze başlar ve samimi bir şekilde dua eder ve “Ey Rabbim! Şeytanların vesveselerinden sana sığınırım.”, “Ey Rabbim! Onların benim yanımda bulunmalarından da sana sığınırım.”⁴¹ derse şeytana ve kötülüklerle karşı bir sığınağa iltica etmiş olur. Mümin, her insanın yanı başında kendisini yanlışa düşürmeye çalışan bir şeytanın mutlaka bulunduğunu⁴² bilmelidir.

Şeytanın yanı sıra nefsinin şerrinden de Allah’a sığındığı bilinen⁴³ Resûlullah (sav), kendisinden, “Bana sabah akşam söyleyeceğim bir söz emir buyursan.” diye ricada bulunan can dostu Hz. Ebû Bekir’e şu duayı tavsiye etmiştir: “Gökleri ve yeri yaratan, görülmeyeni ve görüleni bilen, her şeyin Rabbi ve Meliki olan Allah’ım! Senden başka ilâh olmadığına şahitlik ederim.

³⁶ Tevbe, 9/71.

³⁷ Mâide, 5/78.

³⁸ D4336 Ebû Dâvûd, Melâhim, 17; T3048 Tirmizî, Tefsiru’l-Kur’ân, 5.

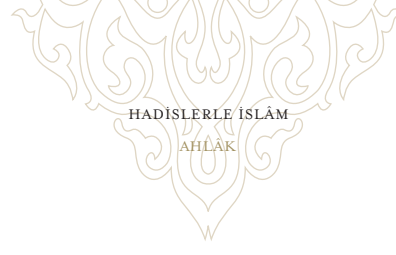
³⁹ M177 Müslim, İmân, 78.

⁴⁰ Nâs, 114/1-3.

⁴¹ Mü’minün, 23/97-98.

⁴² M7108 Müslim, Sıfâtü’l-münâfıkîn, 69.

⁴³ D1097 Ebû Dâvûd, Salât, 221, 223; N1405 Nesâî, Cum’a, 24.

*Nefsimin kötülüğünden, şeytanın kötülüğünden ve onu sana ortak koştuktan sana sığınırım.*⁴⁴

Ayrıca, “İçimden geçirdiğim ve sakındığım şeylerin kötülüğünden Allah’a ve O’nun kudretine sığınırım.”⁴⁵ duasını tekrarlamak ve gece görülen rahatsız edici bir rüyanın⁴⁶ veya esip gelen sert bir rüzgârın⁴⁷ kötülüğünden Allah’a sığınmak için yapılan duaları okumak da insana güven verir.

Dualarında, “(Allah’ım!) Zenginlikle imtihan edilmenin kötülüğünden sana sığınırım. Fakirlikle imtihan edilmenin kötülüğünden de sana sığınırım.”⁴⁸ diyen Peygamber Efendimiz, aşırı varlıklı ya da yoksul bir birey olmanın da kendine özgü sıkıntıları olabileceğini fark etmemizi sağlamaktadır. Toplumda var olan kötü insanların⁴⁹ sebep olabileceği zararlardan Allah’a sığınmayı da unutmamak gerekir.

“Allah’ım! Yaptığım işlerin kötülüğünden de henüz yapmadığım işlerin kötülüğünden de sana sığınırım!”⁵⁰ şeklinde dua eden, üstelik geçmiş ve gelecek bütün günahları bağışlandığı⁵¹ hâlde bunu yapan Sevgili Peygamberimiz, dualarında kötülüklerden korunmaya geniş yer ayırmıştır. Kendisine Allah’a sığınmak için bir dua öğretmesini isteyen Şekel b. Humeyd’e de şöyle dua etmesini tavsiye etmiştir: “Allah’ım! Kulağımın, gözümün, dilimin, kalbimin ve cinsel organımın kötülüklerinden sana sığınırım.”⁵²

Peygamber Efendimiz, gece uykuya yatmadan önce kılınacak iki rekâtın ardından okuyacakları ve hayatın içindeki somut zorlukları aşmalarına yardımcı olacak şu duayı, genç sahâbî Câbir b. Abdullah’ın ifadesiyle, “her işlerinde uygulamak üzere, tıpkı Kur’an’dan bir sûre öğretir gibi” çevresindekilere öğretmiştir. “Allah’ım! Senin ilminle hayırlı olana ulaşmak istiyorum. Senin gücün sayesinde güçlü olmayı diliyorum ve senin büyük lütfundan istiyorum. Allah’ım! Senin gücün yeter, benim gücüm yetmez. Sen bilirsin, ben bilemem. Zira sen gaybın tüm inceliklerini bilersin.....Eğer bu iş benim dinim, yaşantım, dünyam ve âhiretim için kötü ise o işi benden uzak tut, beni de o işten uzak tut!..”⁵³

“Allah’ım! Yaşamak benim için hayırlı olduğu sürece beni yaşat. Ölüm benim için hayırlıysa canımı al!”⁵⁴ şeklindeki dua da bunun bir başka örneğidir.

Hız. Ali’nin oğlu Hasan (ra), “Dedesinden aklında kalan hatıraların neler olduğunu” soranlara, Peygamber Efendimizin (sav) vitir namazında düzenli olarak okuduğu ve içinde şu ifadelerin geçtiği duayı nakletmiştir: “... (Allah’ım!) Bana verdiğin nimetlere bereket ihsan et. Gerçekleşmesine karar

⁴⁴ DM2717 Dârimî, İsti’zân, 54; T3392 Tirmizî, Deavât, 14; D5067 Ebû Dâvûd, Edeb, 100-101.

⁴⁵ M5737 Müslim, Selâm, 67; D3891 Ebû Dâvûd, Tıb, 19.

⁴⁶ M5903 Müslim, Rû’yâ, 4.

⁴⁷ T2252 Tirmizî, Fiten, 65; HM21456 İbn Hanbel, V, 123.

⁴⁸ B6368 Buhârî, Deavât, 39; M6871 Müslim, Zikir, 49.

⁴⁹ N5509 Nesâî, İstiâze, 48; HM22644 İbn Hanbel, V, 266.

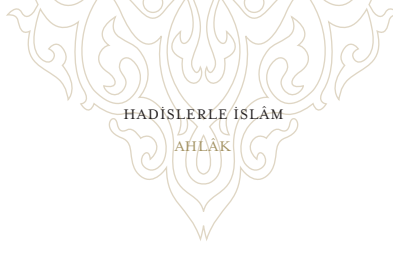
⁵⁰ M6895 Müslim, Zikir, 65; N5529 Nesâî, İstiâze, 59.

⁵¹ Fetih, 48/2.

⁵² T3492 Tirmizî, Deavât, 74; D1551 Ebû Dâvûd, Vitr, 32; N5446 Nesâî, İstiâze, 4.

⁵³ B1162 Buhârî, Teheccüd, 25; T480 Tirmizî, Vitr, 18; D1538 Ebû Dâvûd, Vitr, 31.

⁵⁴ B5671 Buhârî, Merdâ, 19; M6814 Müslim, Zikir, 10.

verdiğin şeylerin kötülüğünden beni koru. Çünkü sen karar verirsin ve senin kararın üzerine kimse söz söyleyemez...”⁵⁵

Hakikatte iyilik de kötülük de doğrudan insan ile ilgilidir. İyiliklerin kabul görüp yaygınlaştığı toplumlarda insanlar refah ve mutluluk içinde yaşayacak, kötülüklerin yaygın olması hâlinde de yine bunları işleyen insanlar etkilenecektir. “De ki: Ey insanlar, size Rabbinizden gerçek (Kur’an) gelmiştir. Artık kim doğru yola girerse, ancak kendisi için girer. Kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapar. Ben sizden sorumlu değilim.”⁵⁶ âyeti bu gerçeği ifade etmektedir.

Kur’ân-ı Kerîm, iyiyi veya kötüyü seçme konusunda insanın kendi iradesinin değerini şöyle ifade buyurur: “Kim azgınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse şüphesiz cehennem onun sığınağıdır. Kim de Rabbinin huzurunda duracağından korkar ve nefsinin arzularından alıkoyarsa şüphesiz cennet onun sığınağıdır.”⁵⁷

Bilinçli olarak kötü ve yanlış davranıp da çevresine ve kendisine zarar veren bireyin kıyamet günü suçlayabileceği tek kişi yine kendisi olacaktır. Dolayısıyla Sevgili Peygamberimizin (sav) yaşayışıyla bizzat temsil ettiği “kötülük yapmayan, yapana da engel olan” insan modeli hepimize örnek olmalıdır. Nitekim Kur’ân-ı Kerîm’in hiç unutulmaması gereken âyetlerinden birisinde Yüce Allah, İsrâiloğulları’ndan inkâr edenlerin Dâvûd ve Meryem oğlu İsa diliyle lânetlendiğini haber vermekte⁵⁸ ve onların ortak özelliklerini açıklarken şöyle buyurmaktadır:

“Onlar, yaptıkları herhangi bir kötülükten birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Yapmakta oldukları ne kötüydü!”⁵⁹

⁵⁵ DM1627 Dârimî, Salât, 214; T464 Tirmizî, Vitr, 10.

⁵⁶ Yûnus, 10/108.

⁵⁷ Nâziât, 79/37-41.

⁵⁸ Mâide, 5/78.

⁵⁹ Mâide, 5/79.